

УДК 340 (9)

Савчук С.А.

студ. гр. Ю-113 НУ «Запорізька політехніка»

ЗБОРІВСЬКИЙ ДОГОВІР ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Актуальність вивчення змісту та значення Зборівського договору для становлення української державності визначається не лише історичною вагою цієї події, але й його впливом на сучасну політичну та правову ситуацію в Україні. Дослідження цього договору дозволяє краще зрозуміти процеси становлення української державності, визначити роль та значення події у формуванні національної ідентичності та визначенні політичного курсу країни. Також вивчення Зборівського договору може сприяти усвідомленню сучасних проблем і викликів, що стоять перед Україною на шляху до зміцнення своєї державності.

Напередодні укладення Зборівського договору Україна переживала складний період історії, пов'язаний з польсько-українськими війнами та боротьбою за незалежність. Зборівська битва 1649 р. одна з визначних

битв у ході Визвольної війни українського народу, у якій військо гетьмана Б. Хмельницького поставило королівську армію на межу капітуляції.[1, с.637]

Зборівський договір був укладений 18 серпня 1649 р. між гетьманом Б. Хмельницьким і урядом Речі Посполитої, він є наслідком нищівної поразки, якої зазнало 15 серпня 1649 р. військо Речі Посполитої на чолі з Яном II Казимиром у битві під Зборовом від армії Б. Хмельницького та його союзника кримського хана Іслам-Гірея. Основні положення договору були визначені вночі 16 серпня під час зустрічі польського короля з кримським ханом, де вони, без участі представників від Б. Хмельницького, дійшли згоди і знайшли підґрунтя для «вічної приязні» і взаємної військової допомоги. Саме в такому виді, польсько-кримські домовленості потім були нав'язані Б. Хмельницькому і козацькій старшині [2, с. 325]

Українці з урахуванням результатів битви, сподівалися на автономію в межах Брацлавського, Київського, Чернігівського, та часток Волинського і Подільського воєводств, а також на невтручання поляків у визначення кількісного складу козацького реєстру. Що ж стосувалося Декларації його королівської милості Запорозькому війську (офіц. назва Зборівський договір 1649), то вона передбачила автономію в межах лише трьох воєводств Брацлавського, Київського та Чернігівського, а місто Чигирин визначалося як резиденція Гетьманщини.

Проте, як ми бачимо, у 1649 р. польський уряд вперше змушений був офіційно визнати козацьку автономію. Але значна частина українських земель на жаль залишалася під іноземним пануванням, договором було проігноровано соціально-економічні інтереси міщан, селян і козацьких низів [3, с.171].

Вплив Зборівського договору на становлення української державності полягає в наступному: По-перше, у визнанні автономії Гетьманщини. Зборівський договір вперше визнав Гетьманщину автономною державою в складі Речі Посполитої. Гетьман отримав широкі повноваження, включаючи право збирати податки, формувати військо та вести зовнішню політику. Територія Гетьманщини охоплювала Брацлавське, Київське та Чернігівське воєводства. По-друге, були затверджені козацькі права і свободи. Зборівський договір офіційно визнав козацьке самоврядування, козакам гарантувалися свобода віросповідання, право на володіння землею та звільнення від податків. Кількість реєстрових козаків було збільшено до 40 000. По-третє, Зборівський договір визнав Гетьманщину суб'єктом міжнародних відносин, що дало Україні можливість налагодити дипломатичні стосунки з іншими країнами.

Таким чином, можемо стверджувати, що Зборівський договір відіграв важливу роль у становленні української державності. Він не лише визнав автономію Гетьманщини та затвердив козацькі права і свободи, але й сприяв посиленню української національної свідомості та зростанню значення України на міжнародній арені. Зборівський договір став важливим кроком на шляху до утворення української національної держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гуцал П. Зборівський договір. Тернопільський енциклопедичний словник. Тернопіль: «Збруч», 2004. С.637-638.
2. Власенко С. І. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Харків, «Право», 2016. Т. 1. Історія держави і права України. 848 с.
3. Лях С. Р. Зборівський договір. Українське козацтво: Мала енциклопедія. Київ: «Генеза», 2002. 568 с.